

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Disputationes|| ROBERTI BELLAR-||MINI E SOCIETATE
IESV,|| DE CONTROVERSIIS CHRISTIANAE|| FIDEI,
ADVERSVS HVIVS TEM-||poris Hæreticos,||**

Tribus Tomis comprehensæ.||

DE ECCLESIA|| TRIVMPHANTE,|| TRIBVS LIBRIS|| EXPLICATA.||

Bellarmino, Roberto Francesco Romolo <Heiliger>

Ingolstadii, [1599]

VD16 B 1607

XII. Imagines Christi & Sanctorum recte coli.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53909](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53909)

QVINTO, adducunt exemplum Ezechiaë, 4. Reg. 18. qui confregit serpentem æneum, quia coli iam cœperat.

SEXTO, adducit Calvinus experientiam, quæ docet, paulatim in cultu imaginum irreperere superstitionē, & errorem, quo putatur imagini alligata Diuinitas. nam cur alioquin una imago Christi vel Mariæ, magis frequentatur, quàm alia? cur precaturi ad imagines accedunt? cur peregrinantur aliqui magno labore ad aliquam imaginem, cum habeant domi suæ fortè meliores & pulchriores?

SEPTIMO, adducunt aliquot ratiunculas; nam imago inquit, non est capax honoris, cum sit res inanima, & sensus ac rationis experta. Item imago non est sancta ratione digni, aut ferri, aut marmoris, aut alterius cuiusvis materiae, sed nec ratione lineamentorum, aut colorum, aut alterius rei, quæ in ipsa sit; cur igitur colitur. Denique homo est imago Dei, & tamen non solet adorari: quantò minus igitur ligna, & lapides adorandi erunt, licet imaginem Dei, aut Sanctorum referant?

Atque hæc sunt illorum præcipua firmamenta, quibus respondetur infra cap. 13. nam ceteras nugas Magdeburgensium libenter omittam, indignæ sunt enim quibus respondeatur: Christus, inquit, mortuus est pro hominibus, non pro imaginibus, ergo imagines non sunt colendæ, egregie scilicet. Item si imagines necessariò colendæ essent, soli diuites saluarentur, qui eas emere possunt. Item Christus non dixit, qui imagines recipit, sed qui vos recipit, me recipit, ergo honor imaginis non refertur ad exemplar. quod quidem non argumentari, sed ludere est.

CAPVT XII.

Imagines Christi & Sanctorum rectè coli.

OS cum Ecclesia asserimus, imagines Christi & Sanctorum honorandas esse, modò tamen (vnde in Concilio Tridentino sess. 25. declaratur) in imaginibus non collocetur fiducia. nec ab eis aliquid petatur, nec in eis inesse credatur vlla Diuinitas, sed solum honorentur propter eos, quos nobis representant. Quæ sententia

sententia probatur; PRIMVM, testimonio Scripturæ. habemus tria genera testimoniorum. Primò ea testimonia, quæ expressè agunt de imaginibus, nimirum Exod. 25. de Cherubin propitiatorij. Et Num. 21. de æneo serpente. Imagines enim Cherubin super arcam existentes, Exod. 25. necessariò adorabantur ab iis, qui arcam adorabant. Immò Hieronymus in epist. ad Marcellam, vt migraret Bethleem, ideò dicit, tabernaculum fuisse veneratum à Iudæis, quia ibi erât Cherubin. Serpens quoque æneus non poterat non honorari, cum in loco sublimi à Deo positus fuisset, & salutem miseris in se aspicientibus adferret. Vnde Augustinus lib. 3. Trinit. cap. 10. loquens de quibusdam signis, quæ venerationem tanquam religiosa merentur, ponit pro exemplo serpentem æneum. Præterea tam de imaginibus Cherubin, quam de imaginibus serpentis, quòd honorari debuerint, patet ex regula beati Augustini lib. 3. doctrin. Christ. capit. 9. vbi dicit, signa vtilia diuinitus instituta, veneranda esse, quia honor eorum ad prototypum transit. Fuisse autem illas imagines Cherubin & serpentis à Deo institutas, & vtilis, certum est. Iam verò, si licuit venerari imagines Angelorum, cur non etiam Sanctorum? Si licuit venerari imaginem Christi in forma serpentis (nam serpentem Christi fuisse figuram habemus Ioan. 3.) cur non potius venerabilis erit imago Christi in forma hominis?

Deinde, habemus alia testimonia, quæ docent, creaturas honorandas religiosè propter solam relationem ad Deum, vt Psalm. 95. *Adorate scabellum pedum eius*. Matth. 5. *Nolite iurare per cælum, quia thronus Dei est, neque per terram, quia scabellum est pedum eius*. Vbi nota, iuramentum esse actum religionis, quo honoratur primariò Deus, secundariò id, per quod iuratur. Prohibet ergo Deus iuramenta sine debitis circumstantiis, per cælum & terram, nec contumelia fiat eiusmodi creaturis, quatenus relationem habent ad Deum. Sed similem relationem habent imagines: igitur eadem ratione colendæ sunt.

Vltimum genus testimoniorum est eorum, quæ docent, creaturas dici sacras, vel sanctas propter relationem ad res sacras. Exod. 3. *Locus in quo stas, terra sancta est*; propter Angeli scilicet præsentiam. Exod. 12, dicitur dies Paschæ, dies sancta

sancta

sancta & venerabilis propter significationem, & quia dedicata erat cultui diuino. Exod. 28. dicuntur vestes Sacerdotum sanctæ propter eandem causam. Isaiæ II. sepulchrum Christi gloriosum. 2. Tim. 3. dicuntur Scripturæ sacræ literæ: *Ab infantia, inquit, sacras literas nosti.* Cur literæ illæ dicuntur sacræ, nisi quia signa sunt rerum sacrarum? nec solum literas, sed etiã verba ipsa prolata, venerari consueuimus, præsertim nomen, I E S V S; & Euangelium audimus stantes de recto: *pite, immo etiam luminibus accensis, quamuis in mente* vt Hieronymus probat libro in Vigilantiũ: at imagines Christi & Sanctorum sunt etiã institutæ ad significandas & præsentandas res sacras, cur ergo eas honorare non liceat nam rem sanctam esse hoc ipso quod sancta est, venerabile patet ex illis verbis Exod. 12. *Dies prima erit sancta, & septima eadem religione venerabilis.* vbi vides pro eodem accipi rem sanctam & religiosè venerabilem.

S E C V N D O, probatur ex Conciliis Ecclesiæ. Habemus in primis canonem 82. sextæ Synodi, vbi dicuntur imagines venerabiles, tametsi enim isti canones non sint firmæ auctoritatis, tamẽ iste canon semper receptus fuit ab Ecclesiâ, & constitatur vt minimum vsum Ecclesiæ antiquæ. Deinde habemus Synodum Romanam sub Gregorio III. Episcoporum factam mille pro imaginibus celebratam, anno DCC. XXXIII. iuxta Sigebertum in Chronico. Item Synodum habitam in villa Gentiliacensi, anno DCC. LXVI. iuxta Sigebertum, vel DCC. LXVII. iuxta Adonem; in ea de imaginibus actum, & admoniti Græci, vt cum aliis pijs de imaginibus sentire vellent, vt Paulus Æmilius testatur lib. 2. Rursus aliam Synodum pro imaginibus Romæ celebratam sub Stephano III. anno DCC. LXVIII. iuxta Sigebertum, cuius Synodi meminit aliquoties Adrianus in libro de imaginibus ad Carolum.

Post annum deinde DCC. LXXXVIII. septima Synodus act. 7. definiuit, imagines esse venerandas, non quidem cultu patriæ, sed honore illo, quo etiã prosequimur sacras literas, sacra vasa, &c. testis Paulus Diaconus, Cedrenus, Zonaras &c. Est autem hoc Concilium eiusmodi, vt nullo modo dubitari possit, quin generale & legitimum fuerit. Nam habuit in primis legatos Romani Pontificis, & trium aliorum Patriarcharum, Alexandriæ, Antiochiæ, Hierosolymæ, nec

non Patriarcham Constantinopolitanum, omnes consentientes, ut ex subscriptionibus patet. Præterea adfuerunt Episcopi CCC.L. teste Cedreno, id est, plures quam in prima, secunda, vel tertia Synodo generali. Præterea consensus Imperator Constantinus. Ad hæc disputatum est acriter, & diluallatis in medium Scripturis, Conciliis, & Patribus. Si ergo vltimum est Concilium generale legitimum, cerrè hoc est.

Neque obstat, quod contrarium dicantur statuisse Concilia Constantinopolitana præcedentia & Francofordiense sequens. Nam etiamsi illa omnia fuissent legitima, tamen cedere deberent Nicæno; quia hoc plenarium & generale, illa particularia fuerunt. Est enim regula Augustini libro 2. de Baptismo, cap. 3. Concilia particularia plenariis sine dubitatione cedere debere. Fuisse autem illa tria particularia, patet; nam in Constantinopolitano sub Leone non fuerunt vocati, nec adfuerunt vlli Patriarchæ, excepto Germano Patriarcha Constantinopolitano, qui tamen non consensus, & idè depositus fuit.

In Concilio Constantinopolitano sub Constantino Copronymo non sunt vocati, nec adfuerunt nec per se, nec per Legatos, Romanus, Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus Patriarchæ, sed solus Pseudoëpiscopus, quem hæretici deposito sancto Germano Patriarcham fecerant. Testantur hæc Cedrenus, & Zonaras in vita Constantini Copronymi, & ipsi etiam Magdeburgenses Centuria 8. capit. 9. col. 551. & Paulus Diaconus, qui tunc viuebat, lib. 22. rerum Romanarum.

Deniq; Francofordiense omnium iudicio particulare fuit, & (si verum est, quod Centuriatores dicunt) adfuerunt quidè Legati Romani Pontificis, sed Synodo assensu non sunt.

Ad hæc accedit, quod ex euentu colligitur Nicænum fuisse legitimum, nam solùm illud tandem obrinuit, imagines enim in templis permâserunt, & suum honorem in Ecclesia semper habuerunt; immò etiam solius huius Concilij acta exstant, reliqua tria mox euauerunt, & solùm in historiis aliqua eorum memoria seruata est, quod idem accidit primo Nicæno. Fuerunt enim plurima Concilia celebrata ab hæreticis contra Nicænum primum, sed ipsa cum suis erroribus euauerunt, sola fides & canones Nicæni ad nos peruenerunt.

Habe-

Habemus præterea VIII. Synodum generalem, a cione vltima, can. 3. & Synodum Trident. sess. 25.

TERTIO, probatur ex Patribus, BASILIUS in Iulianum, vt citat Adrianus Papa in epistola ad Imperatores, in VII. Synodo, act. 2. *Historias*, inquit, *imaginum illorum honore, et palàm adoro. hoc enim nobis traditum à sanctis Apostolis, non est prohibendum, &c.*

CHRYSOSTOMVS in liturgia: *Sacerdos*, inquit, *ad imaginem Christi caput inclinat.*

AMBROSIVS serm. 10. in Psal. 118. *Qui*, inquit, *imaginem coronat Imperatoris, & itaq; illum honorat, cuius imaginem coronauit; & qui statuam contempserit Imperatoris, Imperatori & itaq; fecisse videtur iniuriam, &c.*

AVGVSTINVS lib. 3. Trinit. cap. 10. loquens de signis sacris, quales sunt imagines, literæ, & Sacramenta: *Sed quia*, inquit, *hac hominibus nota sunt, quia per homines fiunt, honorem tanquam religiosa possunt habere, stuporem tanquam mira non possunt, &c.* vbi nominatim ponit serpentem æneum inter ea, quæ merentur honorem religiosum. Idem lib. 3. de doctrina Christiana, cap. 9. dicit, eos seruire vtilibus signis, qui honorant vtilia signa, nec sciunt quid significent, quales erant olim Iudæi: qui autem venerantur vtilia signa, & sciunt quid significent, dicit eos non tam honorare ipsam signum, quàm rem significatam, & idèd liberos esse. Quod autem imagines Sanctorum sint vtilia signa diuinitus instituta: & proinde veneratione digna tam à seruis, quàm à liberis, patet ex lib. 2. de doctrina Christiana, cap. 25. vbi dicit, picturas, & statuas pertinere ad superflua instituta hominum, exceptis illis, quæ ob finem bonum suo loco, & tempore proponuntur ab eo, qui habet auctoritatem. Tales autem esse Christi, & Sanctorum imagines, certissimum est. DENIGRIVS lib. 10. Confess. cap. 34. reprehendit pictores, & similes artifices, quod necessarium & moderatum vsum, & piam significationem longè aliquando transgrediantur. vbi admittit quasdam esse picturas necessarias, quasdam etiam piam significationem habentes, & proinde venerabiles.

PAVLINVS natali 10. sancti Felicis, de imaginibus in templo depictis, sic ait:

Miremurq; sacras, & veterum monumenta, figurat.

Vbi cum sacras vocat figuras, honorandas etiam docet. res enim sacrae omnes honorandae sunt.

GREGORIUS lib. 7. epist. 5. ad Ianuarium Episcopum Caralitanum, loquens de imagine B. Mariae, & cruce quae posita fuerant in Synagoga Iudaeorum, quas iubet inde auferri: *His, inquit, hortamur affatibus, ut sublata exinde cum ea qua dignum est veneratione, imagine atq; cruce, debeatis quod violenter ablatum est reformare.* Et lib. 7. epist. 53. ad Secundinum docet, imaginem sacram honorandam etiam prostratione ad terram, non tamen ut Deum: *Et nos, inquit, non quasi ante Diuinitatem, ante illam prosternimur, &c.*

DAMASCENUS lib. 4. cap. 17. de fide, dicit esse Apostolicam traditionem, cultum crucis & imaginum.

PRAETEREA crucem, id est, crucifixi imaginem fuisse in Ecclesia semper honoratam, certissimum est. nam LACTANTIUS in carmine de passione Domini:

Flecte genu, inquit, lignumq; crucis venerabile adora.

SEDVLIUS lib. 5. carminis Paschalis:

Neue quis ignoret, inquit, speciem crucis esse colendam.

AMBROSIVS oratione de obitu Theodosij: *Sapienter, inquit, Helena egit, quae crucem Christi in capite Regum leuauit & locauit, ut crux Christi in Regibus adoretur.* Et lib. de incarnationis Dominicae Sacramento, cap. 7. *Nunquid, inquit, cum in Christo imaginem Dei, crucemq; veneramus, diuidimus eum?*

HIERONYMUS in vita Pauli: *Prostrata, inquit, ante crucem, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat.*

ATHANASIUS quaest. 16. ad Antiochum, dicit, Christianos imaginem crucis colere potius, quam lanceam, vel columnam, & similia instrumentorum passionis Dominicae; quia si Gentiles accusent nos, quod colamus lignum, possumus mox separare duo ligna crucis ab inuicem, & eo modo sublata figura crucis, conculcare duo illa ligna, ut ostendamus nos non ligna, sed imaginem crucifixi venerari. Deniq; Patres testantur, Christianos semper accusatos a Gentilibus, quod colerent crucem, quae est imago crucifixi.

TERTULLIANUS in apologetico, cap. 16. dicit, Christianos appellatos religiosos crucis: neq; ipse hoc negat esse verum. MINATIUS Felix in Octauio respondet Gentilibus obiectanti-

OOOOO

cienti-

cientibus adorationem crucis. Nec obstat quod ipse dicitur
Nos crucem neq; adoramus, neq; optamus; nam loquitur de
 adoratione propria Deo, de qua accusabantur. Interim et
 obiectione constat, crucem aliquo modo honoratā à Chris-
 tianis. Iulianus apud Cyrillum lib. 6. idem obiicit. Accertu-
 nunquam Gentilibus in mentem venisset, ut nostris obiter
 adoracionem crucis, nisi vidissent primis illis & lau-
 dabilissimis Christianis crucem summæ venerationi fuisse.

Ridicula est autem responsio Magdeburgensium, in
 Concilio Francofordiensi Cent. 8. capit. 9. in fine dicitur,
 non esse eandem rationem crucis & imaginum aliarum, quia
 Christus nos redemit cruce, non imagine. Ista enim respo-
 sio primò iugulat ipsos Centuriatores, ipsi enim non ad-
 mittunt crucem posse honorari. Deinde imperita solutio
 est; nam Christus non redemit nos ista cruce, quam modo
 auream, modò argenteam, modò lapideam, modò depictam
 in tabula, vel signatam in aëre veneramur, sed illa vna li-
 gnea, cuius imago est, quam veneramur. Nec enim habu-
 mus vbiq; crucem illam Christi veram, & multò minor
 eam veteres habebant tempore Tertulliani & Minuti, cum
 postea repertam esse constet temporibus Magi Constanti-
 ni. Magis autem redemit nos Christus corpore suo, quam
 cruce lignea. Quare si licet venerari imaginem crucis, multò
 magis imaginem corporis.

Argumentum QVARTVM, à miraculis. Deus enim per
 imagines Christi & Sanctorum multa miracula operatur,
 quo intelligimus placere illi, ut imagines honorentur. Illu-
 stre in primis est, quod Eusebius refert lib. 7. hist. cap. 14. re-
 restatur, ex basi statuæ Christi æneæ ab Hæmorroïssa posita
 apud Paneadem, herbam quandam omnibus incognitam
 oriri solitam, quæ vbi creuisset vsque ad fimbriam imaginis
 Christi, eamque attigisset, vim haberet omnes morbos dis-
 pellendi. quod etiam refert Theophylactus in cap. 9. Ma-
 thæi. Addit Sozomenus lib. 5. hist. cap. 20. de eadem imaginis
 aliud miraculum, quòd videlicet cum Iulianus Apostata sta-
 tuam Christi inde amouisset, & suam in eodem loco posui-
 set, mox ignis de cælo statuam Iuliani discerpit, & caput
 reliquo corpore diuulsi planè ad eum modum, quo olim
 accidit idolo Dagon, 1. Reg. 5.

Non est autem prætereundum hoc loco insigne mendacium Centuriatorū. quod enim Iuliani statuæ accidit, id illi tribuunt etiā statuæ Saluatoris. Sic enim loquuntur Centuria 4. cap. 13. col. 1447. *Videtur, inquit, etiā ea fulmine confraicta esse, & exstaret testimonium, superstitionem illam, quæ statu vis aliqua tribuitur, Deo non placere.* Et ibidē superstitionem vocant herbæ illius vim, quæ morbos omnes curabat. At cū dicunt, imaginē Christi fulmine disiectam, mētiuntur apertissimē contra fidem omnium historicorū. Cū autem miracula testatissima Christi, superstitioni Diabolicæ adscribunt, imitantur Scribas & Pharisæos, qui eiusdē Christi miracula in Beelzebub fieri, calumniabantur,

Multa alia miracula per imagines à Deo facta legi possunt apud ipsos Magdeburgenses Cent. 6. & sequent. cap. 13. qui tamen respondent ad hoc argumentum ex libris Carolinis, non sequi, imagines esse adorandas, quia miracula faciunt. Multa enim sunt alia, per quæ Deus miracula facit, quæ tamen non adorantur. Nam Helisæus per aquas Iordanis curauit lepram Naaman, Christus sputo curauit cecum; nec tamē adoramus aquam, vel sputum; quin etiam per homines malos aliquando facit Deus miracula, & tamen eos homines omni honore indignos iudicamus.

RESPONDEO, spectandum esse finem miraculorum; id enim, quod miraculo confirmatur, Dei testimonium habet. Nam Helisæus & Christus nō adhibuerunt aquam vel sputū in miraculis, vt aquam vel sputum honorarent, sed vt ostenderent, ille quidem se esse Prophetam Dei, iste autem se verum Dei Filium. Similiter homines mali non faciunt miracula, vt se ac vitam suam commendent, sed fidem. Quare non ipsi, sed fides, quā prædicant, veneranda est.

Miracula autem per imagines facta, idē facta sunt, vt probarent ac sancirent imaginum cultum; Nam cur, quæso, ignis cœlestis discerpit statuam Iuliani, nisi vt vindicaret iniuriam factam statuæ Christi? Et cur ab imagine à Iudæis confossa, sanguis prodiit, qui infirmos plurimos curauit, vt est apud Athanasium lib. de passione imaginis Domini. Gregorium Turon. de gloria Martyrū, cap. 12. Reginū in Chronico anni DCCC. IV. nisi vt ostenderet se honorare id, quod Iudæi contumelia afficiebant?

○○○○○ 2

Præ-

Præterea beneficia, quæ per imagines à Deo conferuntur, cur illis duntaxat conferuntur, qui imagines honorant, & qui existimant Deo placere cultum imaginum? Nam illud miraculum factum Edessæ per imaginem Christi, refert Euagrius lib. 4. capit. 26. factum est in salutem eorum qui Christi imaginem venerabantur. Scribit etiam Zonaras in vita Michaëlis Balbi, cum Leo Armenius imaginem persequeretur, filium eius Sabbatium Constantinum, qui mutus erat, accessisse ad statuam sancti Gregorij Nazianzeni, & sanctum ipsum mente precatum, loquendi usum & uino miraculo recepisse. At si cultus imaginum esset idololatria, Deus certè tum maximè idololatriæ fauere visus fuisset. Scribit Paulus Diaconus lib. 21. rerum Romanarum cum Iconomachus quidam inspecta statua B. Virginis, lapides in eam iecisset, eamque comminisset, per quædam Virginem ipsam ab eo visam, terribiliter his verbis comminantem: *In caput tuum hoc fecisti.* Deinde paulò post eundem ingenti lapide percussum, atque ita contritum esse, & ipse statuam comminuerat.

Argumentum QUINTVM duci potest à simili hoc modo; homo dignus est veneratione, quia imago Dei est, ergo & ceteræ imagines Christi vel Sanctorum dignæ sunt veneratione. quod enim vni imagini conuenit, quia imago est, id necessariò omnibus imaginibus conuenit. Esse autem hominem venerabilem quatenus Dei est imago, Cyrillus & Augustinus testantur.

CYRILLVS catechesi 12. sic ait: *Imago lignea terreni Regis honoratur, quanto magis rationalis imago Dei?* AVGUSTINVS epistola 203. ad Maximinum Episcopum Donatistarum, explicat, cur in titulo epistolæ dixerit: *Honorabilem fratri,* & ait se non honorare Episcopatum eius, sed honorare imaginem Dei, quam in illo sciebat esse, cum homo esset.

RESPONDENT Magdeburgenses ex libro Carolino, argumentum nihil concludere, cum non sint similes depictæ imagines homini, vt imago Dei est; imago enim Dei est in mente, similitudo autem inter hominem & picturam est in exteriori figura. Imperitè; nam argumentum procedit à simili proportione, vt enim homo se habet ad Deum, cuius est imago,

imago, ita se habet pictura ad Christum, cuius est imago: si ergo homo idè est honorabilis, quia est imago rei honorabilis, certè etiam imago picta est honorabilis, quia imago est rei honorabilis.

Respondent **SECUNDO**, hominem non adorari saltem religiosè, sed solùm ciuilitè. At licet homo, vt Rex, vel Imperator honoretur ciuilitè, tamen homo, vt imago Dei, honoratur religiosè; causa autem cur honoretur sacra res est, quemadmodum qui honorat hominem, quia sanctus, vel Propheta, vel Sacerdos, vel Episcopus est, certè religiosè honorat, non ciuilitè, vt supra diximus.

Argumentum **SEXTVM** item à simili, imago Regis est venerabilis ciuili quodà honore, ergo imagines Christi & Sàctorum sunt honorabiles cultu religiosi. Et confirmari potest hoc argumentum ex insigni fraude Iuliani Apostatæ, quam describunt Gregorius Nazianzenus orat. i. in Iulianum. Paulus Diaconus in vita Iuliani, & alij; erat in more positum, vt imagines Imperatorum ab omnibus adorarentur, id quod etiam Christiani faciebant, quippe qui sciebant solùm ciuilem adorationem illam fuisse, qualem etià ipsi Imperatori licet Ethnico deferrebant. Iulianus igitur vt cogeret Christianos saltem per errorem adorare idola, iubebat suam imaginem ita depingi, vt simul pingeretur Iuppiter de cælo coronam & purpuram Imperatori deferens; pingerentur etiam Mercurius & Mars in Imperatorem respicientes, vt eo modo indicaret, se sapientem & fortem esse. Itaq; seipse inter Deos depictum proponebat, vt Christiani de more venerantes imaginem Imperatoris, simul venerarentur imagines falsorum Deorum. Monet autem Nazianzenus fuisse venia dignos Christianos simpliciores, qui non aduertebant dolum, nec putabant se adorare aliud, quàm Regis imaginem.

RESPONDENT Centuriatores loco notato nō esse hæc similia, quia imago Regis adoratur propter absentiam Regis, qui non potest esse simul vbique in toto regno: Deus autem vbique est præsens. At imprimis non quærimus, cur adoratur imago Regis, sed ex eo, quod adoratur, colligimus, rectè adorari imaginem Christi. Præterea Christus, vt homo, non est vbique, nec Sancti sunt vbique. Denique falsum est, imagines Principum non adorari præsentè Principe; immò

OOOooo ;   sicut

sicut contumeliam facere imagini grauius peccatum est
præsente Principe, quàm absente; ita etiam honorare ima-
ginem præsente Principe, res est illi gratissima.

Argumentum SEPTIMUM à contrario; Imago est caput
iniuriæ & contumeliæ, ergo & honoris atque cultus. Euse-
bius lib. 9. hist. cap. 10. scribit in dedecus Maximini, imaginem
eius fuisse vel deiectas, vel aris coloribus foedatas. Idem de
imaginibus Domitiani scribit Suetonius.

THEODOSIVS quoq; (optimus alioqui & piensimus
Princeps) cùm Antiocheni imaginem vxoris eius deiecisset,
ita iratus est vt parum abfuerit, quin totam Antiochiam
uerterit. Exstant de hac re duæ orationes Chrysostromi, prima
est, secunda & tertia ad populum Antiochenum, quibus de-
plorat scelus illud in Theodosium commissum. Vide etiam
Theodoretum lib. 5. cap. 19. hist. Denique Iulianus Apostata
Christi statuam non deiecisset, nisi eo modo Christo iniu-
riam fieri credidisset. Neque Deus Iuliani statuam fulmine
percussisset, nisi ab eo iniuriam accepisset, & nisi ad Iulianum
contumeliam id pertinere visum esset.

Argumentum OCTAVVM, idola Gentium merito ex-
ecramur & confingimus, & hinc laudatur valde Theodosius,
quòd teste Theodoro lib. 50. cap. 20. hist. iusserit idola vbi-
que destrui: at certè id non fit, nisi ratione significationis,
quia sunt imagines falsorum Deorum; igitur è contrario
imagines Christi & Sanctorum, quia res verè bonas & san-
ctas significant, honorabiles sunt.

Argumentum NONVM, ab improbitate Iconomacho-
rum, & pietate eorum, qui imagines colunt & coluerunt,
nam Iconomachi, vt ostendimus 2. cap. disputationis, fue-
runt omnes aut Iudæi, aut Samaritani, aut Mahometani, aut
Necromantici, aut manifestè hæretici, quos impios esse ne-
gare nemo potest. At qui imagines defenderunt, fuerunt san-
cti viri & docti, vt Gregorius & Hadrianus summi Pontifi-
ces, Germanus & Tarasius Episcopi Constantinopolitani,
Ioannes Damascenus, Methodius, Leontius, Ionas Auro-
lianensis, Paulus Diaconus, & alij pij doctique viri omnium
consensu. Non est autem credibile, Deum per hostes suos
potius, quàm per amicos & sanctos Ecclesiam docere vo-
luisse.

Quid,

Quid, quod ipse etiam Diabolus odit imagines? nam ut in Prato spirituali cap. 45. legimus, Eremitæ cuidam cōquerenti, quod spiritus fornicationis illum vexans, cum illo conuenisset, nec abscedere vellet, apparuit Diabolus, ac promisit se discessurum, si is imaginem B. Virginis, quam in cubiculo habebat, non amplius se veneraturum polliceretur. Sed fortè Diabolus fingit odiū in imagines, ut homines decepti magiseas colant. At si ita est, cur Diabolus tam sæpe per Iudæos & Mahumetanos procurauit imaginum euerfionem & confractionem?

Argumētum DE CIMVM, ab infelici exitu Iconomachorum, & felicitate eorum qui imagines defenderunt. Nam in primis tempore Leonis Iconomachi, posteaquam imagines Sanctorum in foro Constantinopolitano crematæ fuerunt, orta est pestilentia tam grauis, ut Constantinopoli trecenta hominum millia interirent. Vide Chronicum Matthæi Palmerij, anno DCC. XLI. Item eadem occasione amisit idem Leo & successores eius imperium Italiæ, nec vnquam amplius recuperare potuerunt. Vide Zonaram & Paulum Diaconum in vita eiusdem. Eo tempore Rex Arabum Ezides, qui imagines Christianorum confringi iusserat, non superuixit vnum annum, cum tamen XXX. anni promissi illi fuissent ab eo, qui illum ad Iconomachiam incitauit.

Tempore Constantini Copronymi inauditæ calamitates Orientem inuaserunt; nam terræmotus ingentes integras vrbes deiecerunt, & multa millia hominum occiderunt. Item pestis grauissima orta est, ita ut vineæ, horti, putei, aliaque loca vix sufficeret sepeliendis hominibus. Et ne dubitaretur quam ob causam ista acciderent, simul vbiq; in vestibus hominum, in velis sacris, indumentis sacerdotalibus, diuinitus exitebant cruces parue, quasi oleo designatæ. Deus enim indicare volebat, velle se vbiq; conspici crucis imaginem, quæ Constantinus Copronymus eo tempore omnino obliterare contendebat. Ad hæc tam horribile frigus accessit, ut mare Ponticum ad centum milliaria congelaretur, essetque glaciæ profunditatis XXX. cubitorum. cui superuenit nix, quæ etiam in glaciem versa est, ad altitudinē XX. cubitorū super aliam glaciem XXX. cubitorum. Paulò post cæpit solui glaciæ, & fragmenta ingentia instar magnorum montium, vel

OOOoo 4

insu-

insularum, magno impetu discurrebant, quædam etiam ad Constantinopolim allisa partem mœnium, & vicinas domos euerterunt. Testatur autem Paulus Diaconus se vidisse hæc omnia. Eodem anno tanta siccitas postea fuit, ut flumina, fontes, putei ferè omnes siccaentur; ita ut omnes intelligerent, & dicerent, propter impietatem in Deum & Sanctos quam exercuerant Iconomachi, ista omnia fieri.

Denique obstinatus Imperator Constantinus ita perire ut in morte clamaret, se adhuc viuum igni inextinguibili traditum comburendum. Testis Zonaras & Paulus Diaconus in eius vita. E contrario Pipinus & Carolus filius eius, qui cum Romano Pontifice imagines defendebant, ad regnum & imperium prouecti felicissimè vixerunt, & regnauerunt, ut ex iisdem auctoribus patet.

CAPVT XIII.

Soluuntur argumenta aduersariorum.

SUPEREST iam, ut argumenta aduersariorum soluamus. Ad PRIMVM Caluini dico, in illis Scripturis reprehendi idololatriam, id est, cultum imaginum, quæ habentur pro Diis, vel per quas coluntur tanquam Dij ij, qui verè non sunt.

Ad probationem illam, qua Calvinus conatur ostendere, Iudæos & Gentiles adorasse Deum in idolis; dico in verbis Caluini contineri multa mendacia. PRIMVM est, quod Iudæi & Gentiles non vocauerint Deos sua idola; nam lib. 1. cap. 11. §. 10. Institut. obijciens sibi responsionem Catholicorum, ait: *Non vocamus, inquit, nostros Deos, nimirum imagines: deinde respondet; Neque illi, aut Iudæi, aut Gentiles olim vocabant, & tamen Prophætæ passim illis fornicationes cum ligno & lapide exprobrare non desinebant. At si Iudæi non vocabant idola suos Deos, unde est illud Exodi 32. Fecit nobis Deos, qui nos precedant? & isti sunt Dii tui Israël? Vnde illud Michææ, Iudic. 18. Deos meos quos misisti feceram, abstinuisti? Et 3. Regum 12. de duobus Scutulis Hieroboam, ecce Dii tui Israël?*

Quod autem simulacra ab Ethnicis vocarètur Dij, nemo negat.